

FACULTADE DE FILOLOXÍA
DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA
GALEGA

Introdución á Gramática Galega

Francisco Dubert García

GUÍA DOCENTE E MATERIAL DIDÁCTICO

2011/2012

FACULTADE DE FILOLOXÍA. DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA GALEGA

AUTOR: Francisco Dubert García
Edición electrónica. 2011

Introdución á Gramática Galega (G5051221)

Curso 2011-2012

Profesor: Francisco Dubert García

Despacho: 111

Extensión telefónica: 11785

Correo electrónico: francisco.dubert@usc.es

Horario de titorías (suxeito a modificación ó longo do curso):

Luns, martes e mércores: 16-18h

Sentido da materia na titulación

A materia de *Introdución á Gramática Galega* serve para introducir os alumnos na análise gramatical do galego. Para iso, reducimos a *Gramática* ós seus compoñentes básicos: a análise das compoñentes fonética, fonoloxía, morfolóxica e sintáctica. O sentido da materia é presentar nocións básicas da análise gramatical, coma alófono, fonema, morfema, alomorfo, función sintáctica, concordancia, dependencia, etc., aplicadas ó galego, de modo que ó final o alumno coñeza e use con soltura estas ferramentas e saiba aplicalas ós datos. Outras materias posteriores traballarán en profundidade as nocións que aquí presentamos, quer no plano sincrónico, quer no plano diacrónico; sen o seu dominio, non é posible enfrontarse a esas materias.

Obxectivos da materia

- Ser capaz de realizar pequenas análises lingüísticas en tres compoñentes gramaticais (fonoloxía, morfoloxía e sintaxe), quer de maneira independente, quer de maneira combinada.
- Coñecer os conceptos básicos da gramática e ser capaz de aplicalos en traballos de creación propia.
- Reflexionar sobre a estrutura da lingua galega.

Competencias

- Ser capaz de crear unha análise lingüística, seguindo un método claro e sendo coherente cunha teoría.
- Nun nivel básico, ser capaz de avaliar a coherencia e resultados dos traballos de investigación en lingüística galega.

Contidos

1. Introdución ó sistema fonémico do galego: alófonos, fonemas, neutralizacións (4 aulas expositivas)

1.1. Fonética articulatória: os segmentos fonéticos

1.2. Fonémica galega: fonemas, arquifonemas, alófonos

1.3. Transcrición fonética

Bibliografía

Álvarez, Rosario / Xosé Luís Regueira / Henrique Monteagudo (1986): "I. Fonética e fonoloxía. A ortografía", en *Gramática galega*. Vigo: Galaxia, pp. 11-37.

Álvarez, Rosario e Xosé Xove (2002): "Sons e grafía", en *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia, pp. 23-41.

Andrade, A.e M.do Céu Viana (1996): "Fonética", en Isabel Hub Faria et alii: *Introdução à Linguística Geral e Portuguesa*. Lisboa: Caminho, pp. 115-167.

Catford, J. C. (1988): *A practical introduction to phonetics*. Oxford: Clarendon Press.

Freixeiro Mato, Xosé Ramón (1998): *Gramática da lingua galega I. Fonética e fonoloxía*. Vigo: A Nosa Terra.

Laver, J. (1994): *Principles of phonetics*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Martinet, A. (1960/1968): “Capítulo 3. El análisis fonológico”, en *Elementos de lingüística general*. Madrid: Gredos, 1968, pp. 78-104.
- Martínez Celdrán, E. (2001): *Introducción á Fonética*. Vigo: Galaxia.
- Regueira Fernández, X.L. (Coord.) (1998): *Os sons da lingua*. Vigo: Xerais.
- Trubetzkoy, N. S. (1939): *Principios de fonología*. Madrid: Cincel, 1973.
- Veiga Arias, Amable (1976): *Fonología gallega*, Valencia: Bello.
- Vidal Figueiroa, T. (2000): “Fonética e Fonoloxía”, en Ramallo et alii (eds.) *Manual de ciencias da linguaxe*. Xerais: Vigo, pp. 629-719.

2. A palabra e a súa estrutura interna (8 aulas expositivas)
- 2.1. A noción de estruturas paralelas
 - 2.2. Lexemas, categorías morfosintácticas, formas de palabra
 - 2.3. Palabras e morfemas. Tipos de morfemas.
 - 2.4. Alomorfos. Distribución complementaria.
 - 2.5. Flexión, derivación e composición
 - 2.6. A análise morfolóxica: raíces, temas, afixos; procesos morfolóxicos

Bibliografía

- Álvarez, R. et alii (1986): *Gramática Galega*. Vigo: Galaxia.
- Álvarez, R. e X. Xove (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
- Azuaga, L. (1996): “Morfología”, en Isabel Hub Faria et alii (eds.): *Introdução à Linguística Geral e Portuguesa*, Lisboa: Caminho, pp. 215-246.
- Freixeiro Mato, X. R. (2000): *Gramática da lingua galega II. Morfosintaxe*. Vigo: A Nosa Terra.
- Matthews, P. H. 1991 *Morphology. Second Edition*. Cambridge: Cambridge University Press. Existe tradución española da primeira edición (1974): *Morfología*. Madrid: Paraninfo, 1980.
- Pena, J. (1991): “La palabra: estructura y procesos morfológicos”, en *Verba* 18, pp. 69-128.
- González Pereira, M. e F. Albertuz Carneiro (2000): “Morfoloxía”, en Ramallo et alii (eds.): *Manual de ciencias da linguaxe*. Vigo: Xerais, pp. 585-627.
- Spencer, A. (2000): “Morphology”, en M. Aronoff e J. Rees-Miller *The Handbook of linguistics*. Oxford: Blackwell, pp. 213-237.

3. A sintaxe (15 aulas expositivas)
- 3.1. ¿Que é a sintaxe?
 - 3.2. As relacións sintagmáticas
 - 3.3. Coordinación e subordinación; unidades simples, complexas e compostas
 - 3.4. Tipos de frases. Argumentos e satélites
 - 3.5. As funcións sintácticas. Constituíntes e marcas. Relacións da representación sintáctica e a conceptual. As convencións de ligazón
 - 3.6. Catálogo de funcións sintácticas
 - 3.7. As construcións pasivas, anticausativas
 - 3.8. A estrutura informativa

Bibliografía

- Álvarez, R. et alii (1986): *Gramática Galega*. Vigo: Galaxia.
- Álvarez, R. e X. Xove (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
- Culicover, P. (2008): *Natural Language Syntax*. Oxford: OUP.
- Freixeiro Mato, X. R. (2000): *Gramática da lingua galega II. Morfosintaxe*. Vigo: A Nosa Terra.
- García-Miguel, L. M. E C. Cabeza (2000): “Sintaxe”, en Ramallo et alii (eds.) *Manual de ciencias da linguaxe*, Xerais: Vigo, pp. 543-584.

Metodoloxía da ensinanza

- *Sesións expositivas*: para a introdución dos conceptos teóricos e metodolóxicos de análise lingüística, aplicados a datos da lingua galega. A explicación apoiarase moitas veces na lectura e comentario de textos e na exposición e comentario de exemplos.
- *Sesións de seminario*: traballarase algúns contidos vistos nas sesións expositivas. Faranse comentarios de lecturas, exposicións de traballos e exercicios de diverso tipo. N.B.: as lecturas e traballos que se encarguen son de realización obrigatoria. Escusa vir ós seminarios quen non teña as lecturas e exercicios feitos.
- *Titorías personalizadas*: serán de asistencia obrigatoria, dentro das posibilidades docentes. Dedicarase a facer un seguimento do traballo do alumno e moi especialmente dos traballos de curso que estea a realizar. N.B.: Escusa vir ás titorías quen non teña as lecturas e exercicios feitos.
- *Actividades do curso*: exercicios, traballos, exposicións, comentarios... de carácter obrigatorio que serán recollidos nas aulas. Algúns deles terán carácter non presencial e deberán ser entregados nas datas que no seu momento se indiquen. Constitúen un elemento fundamental na avaliación e na nota final do curso.
- *Lecturas*: elemento fundamental. Ao longo do curso encargarase unha serie de lecturas obrigatorias, que se deberán preparar en horas non-presenciais. Sobre elas traballarase posteriormente nas sesións presenciais.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

A avaliación da consecución das competencias esixidas terá en conta

- A) Asistencia e participación nas clases: valorarase a asistencia ás clases así coma a participación do alumno nas mesmas a través de comentarios, exercicios, reflexións.... Esta parte supoñerá un 10% da cualificación global.
- B) Actividades do curso: Ao longo do curso, o profesor recollerá diversos traballos e exercicios, tanto de elaboración presencial como non-presencial e ben individuais, ben feitos en grupo. Así mesmo, será obrigatoria a realización de exposicións. Valorarase a calidade e, no seu caso, a orixinalidade, así como o deseño e presentación. A avaliación destas actividades supoñerá un 30% da nota final.
- C) Contidos da materia: realizarase un exame escrito. Valorarase o dominio do código normativo, da coherencia e cohesión textual e dos contidos teórico-prácticos. O exame escrito un 60%. É imprescindible obter unha cualificación igual ou superior a 4 para superar a materia.

A aqueles alumnos que suspendan a materia e que deban acudir á convocatoria do mes de xullo gardaráselles as notas (A) de participación e (B) das actividades do curso. Deberán, polo tanto, repetir só o exame (C) de contidos da materia. Aprobar o exame escrito final de xullo é unha condición necesaria pero non suficiente para aprobar a materia.

Horas de estudio e preparación de actividades: 150

Sesiones de seminario: 16

Sesiones expositivas: 32

Sesiones de tutoría programadas: 3

Sesiones de evaluación: 4

Realización de trabajos de diverso tipo: 30

Lecturas: 25

Preparación de exámenes: 35

Otras actividades: asistencia a cursos, conferencias, etc. 5

Calendario de actividades

Horas de sesión expositiva

Cronograma das clases expositivas

	13-set-2011	Presentación
1	19-set-2011	Fonémica
2	20-set-2011	Fonémica
3	26-set-2011	Fonémica
4	27-set-2011	Fonémica
5	3-out-2011	Morfoloxía
6	4-out-2011	Morfoloxía
7	10-out-2011	Morfoloxía
8	11-out-2011	Morfoloxía
9	17-out-2011	Morfoloxía
10	18-out-2011	Morfoloxía
11	24-out-2011	Morfoloxía
12	25-out-2011	Morfoloxía
13	7-nove-2011	Sintaxe
14	8-nove-2011	Sintaxe
15	14-nove-2011	Sintaxe
16	15-nove-2011	Sintaxe
17	21-nove-2011	Sintaxe
18	22-nove-2011	Sintaxe
19	28-nove-2011	Sintaxe
20	29-nove-2011	Sintaxe
21	12-dec-2011	Sintaxe
22	13-dec-2011	Sintaxe
23	19-dec-2011	Sintaxe
24	20-dec-2011	Sintaxe
25	9-xan-2012	Sintaxe
26	10-xan-2012	Sintaxe

Cronograma do Grupo de Seminario 1 e 2

1	14-set-2011	Sesión 1a
2	21-set-2011	Sesión 1b
3	28-set-2011	Sesión 1c
4	5-out-2011	Sesión 2a
5	19-out-2011	Sesión 2b
6	26-out-2011	Sesión 2c
7	2-nove-2011	Sesión 2d
8	9-nove-2011	Sesión 3a
9	16-nove-2011	Sesión 3b
10	23-nove-2011	Sesión 3c
11	30-nove-2011	Sesión 3d
12	14-dec-2011	Sesión 3e
13	21-dec-2011	Sesión 3f
14	11-xan-2012	Sesión 3g

Cronograma do Grupo de Seminario 3

1	13-set-2011	Sesión 1a
2	20-set-2011	Sesión 1b
3	27-set-2011	Sesión 1c
	4-out-2011	Sesión 2a
5	11-out-2011	Sesión 2b
6	18-out-2011	Sesión 2c
7	25-out-2011	Sesión 2d
8	8-nove-2011	Sesión 3a
9	15-nove-2011	Sesión 3b
10	22-nove-2011	Sesión 3c
11	29-nove-2011	Sesión 3d
12	13-dec-2011	Sesión 3e
13	20-dec-2011	Sesión 3f
14	10-xan-2012	Sesión 3g

Sesión 1. Contido: Análise Táboa IPA, transcripción fonética, análise fonémica

Lectura obrigatoria:

Álvarez de la Granja, María; Dubert, Francisco; Fernández Rei, Elisa; Sousa, Xulio
(manuscrito): *Fonética articulatória*. Santiago: USC.

Freixeiro Mato, Xosé Ramón (1998): *Gramática da lingua galega I. Fonética e fonoloxía*. Vigo: A Nosa Terra, pp. 41-49.

Câmara Jr., J. Mattoso (1980): “Os fonemas ou unidades da fonação”, en *Princípios de Lingüística Geral*. Río de Janeiro: Padrão. Atención: cómpre ler só as epígrafes 19, 20 e 24.

- Tempo estimado de lectura: 8 horas.

Sesión 2. Contido: Problemas de análise morfolóxica

González Pereira, M. e F. Albertuz Carneiro (2000): “Morfoloxía”, en Ramallo et alii (eds.): *Manual de ciencias da linguaxe*. Vigo: Xerais, pp. 585-627.

Álvarez, Rosario / Xosé Luís Regueira / Henrique Monteagudo (1986): “O verbo”, en *Gramática galega*. Vigo: Galaxia, pp. 11-37, pp. 303-318.

- Tempo estimado de lectura: 9 horas.

Sesión 3. Contido: Problemas de análise sintáctica

Lectura obrigatoria para a Sesión 7:

García-Miguel, L. M. E C. Cabeza (2000): “Sintaxe”, en Ramallo et alii (eds.) *Manual de ciencias da linguaxe*, Xerais: Vigo, pp. 543-584.

- Tempo estimado de lectura: 8 horas.